

16-18 november 2020: Ethics of Engineering Life

ICEEL – Ethics of Engineering Life

The engineering of molecular and cellular systems for clinical applications capitalizes on the unique competences achieved worldwide within the past 10 years. Big leaps towards applying engineering principles to clinics and to restore body functions are provided by the development of gene-based and cell-based therapies. Successful attempts include the restoration of vision, the control of metabolic disorders, or the growth of tissues and organs for replacement. While in the long run such systems engineering approaches will help to cure pertinent diseases of mankind, methods to modify, edit, correct and/or complement the genome of patients can be also used to improve a person's lifestyle, or be even misused in various ways. To address the ethical aspects of such attempts towards engineering life, this conference brings together stakeholders in developing and applying approaches to edit and control living systems, clinicians applying such procedures, ethicists, philosophers, historians and the cultural sector addressing such applications, and other relevant representatives of our global society. The conference is organized by the NCCR Molecular Systems Engineering of the University of Basel and ETH Zurich, Switzerland; Pontifical Academy for Life, Vatican City; and Bambino Gesù Children's Hospital, Italy

Rome, 16-18 november 2020

---

24 oktober 2020: Ben jij IC-waardig ?

De Corona-pandemie heeft ertoe geleid dat beroepsorganisaties van artsen en de overheid hebben gediscussieerd over schaarste, schaarste van ziekenhuisbedden, schaarste van IC-bedden als er door Coronabesmetting meer aanbod van patiënten dan dat er opnamemogelijkheden zijn. In deze bijeenkomst zullen we proberen te ontrafelen waar de keuzes van Nederlandse beleidsmakers op berusten en bekijken hoe keuzes gemaakt zouden kunnen worden vanuit de Sociale Leer van de Kerk. De bijeenkomst zal **digitaal** worden gehouden i.v.m. de Coronabeperkingen.

Programma

10.00 u. Welkom – *prof.dr. Frans J. van Ittersum*

10.05 u. Inleidende gebedsviering – *dr. Lambert Hendriks, pr.*

10.20 u. Lezing Ethische principes in Nederlandse pandemie draaiboeken – *dr. Elisa Garcia en prof.dr. Frans J. van Ittersum*

11.05 u. Korte pauze

11.15 u. Lezing Schaarste en de Sociale Leer van de Kerk – *prof.dr. Fred H.M. van Iersel*

12.00 u. Vragen en discussie over een aantal stellingen

12.55 u. Afsluitend gebed

Sprekers

Dr. L.J.M. Hendriks, pr., moraaltheoloog, rector Grootseminarie Rolduc, voorzitter Katholieke Stichting Medische Ethiek

Mw.dr. E. Garcia Gonzalez, ethicus, postdoc researcher Amsterdam UMC

Prof.dr. F.J. van Ittersum, internist-nefroloog Amsterdam UMC, voorzitter Netwerk Katholieke Zorgprofessionals

Nederland

Prof.dr. F.H.M. van Iersel, bijzonder hoogleraar Katholieke Universiteit Tilburg, International Institute Canon Triest

Kosten

€ 10,- on-line deelname

€ 5,- studenten on-line deelname

Omarm de laatste levensfase zoals Johannes Paulus II dat deed

Katholiek Nieuwsblad, 15 mei 2020

door Ingeborg C. M. Kleemans, specialist ouderengeneeskunde.

Paus Johannes Paulus II imponeerde niet alleen door zijn leven, maar ook door zijn sterven. Hij toonde hoe de mens ook in zijn broosheid waardevol blijft. Die les mogen we ons nog altijd ter harte nemen.

De laatste levensfase van de mens is een waardevolle fase, waarin het menselijk bestaan in zijn kwetsbaarheid zichtbaar wordt. Paus Johannes Paulus II liet deze kwetsbaarheid tegen het einde van zijn leven aan de wereld zien. Hij leidde de Kerk als opvolger van Petrus zolang het leven op aarde hem werd gegeven. Het was een bewuste keuze van een paus die jarenlang vol energie aan het hoofd van de Kerk stond. In die laatste fase van zijn leven was hij vol wilskracht, maar ook broos, en was zijn lijden goed zichtbaar.

CORONA

Voor mij is deze laatste periode van het leven van Johannes Paulus II een mooi voorbeeld van zorg die het leven respecteert en de dood ziet als een normaal proces. Een laatste fase die inderdaad gezien mag worden en waarover gesproken moet worden.

Maar is er tegenwoordig nog wel ruimte voor deze laatste levensfase van de mens, en voor het gesprek daarover?

Ik kom de broosheid van het leven dagelijks tegen in mijn werk als specialist ouderengeneeskunde in een verpleeghuis. Verpleeghuizen zijn in de huidige coronapandemie veel in het nieuws. De landelijke bezoeksstop is een ethisch dilemma; hoe maken we de afweging tussen het aspect van de veiligheid van de groep en dat van de kwaliteit van leven van het individu?

De ouderdom komt met gebreken, bij het bereiken van een hogere leeftijd ontstaan er nou eenmaal lichamelijke en/of geestelijke tekorten. Hoe deze gebreken worden ervaren, hangt af van vele factoren. Niet in de laatste plaats van de persoon om wie het gaat zelf. Hoe staat iemand in het leven, wie of wat is voor hem belangrijk? Hoe gaat diegene om met tegenslagen in het leven? Zijn er betrokken naasten? Iedereen is anders en uniek, en juist daarin ook gewenst en geliefd door God. Helaas zie ik dat dit besef geliefd te zijn, bij velen afwezig is. Het lijkt er soms bijna op dat het leven als minder waard wordt gezien, wanneer je door lichamelijk of geestelijk verval niet meer kunt doen wat je wilt. Wie of wat maakt dat een leven waardevol is? En is dit meetbaar? Als ik deze vragen gesteld hoor worden, is het mij duidelijk dat de vraagsteller niet gelooft dat elk leven door God geschapen, geliefd en derhalve waardevol en kostbaar is.

<https://nkzn.medische-ethiek.nl/2020/05/27-oktober-2021>

We lijken te zijn vervreemd van het doodgaan als natuurlijk proces. Of willen we er geen tijd voor maken? Misschien omdat het ons met onze eigen kwetsbaarheid confronteert of een beroep doet op onze werkelijke beschikbaarheid voor de ander? Mijn ervaring is dat de laatste levensfase een waardevolle tijd kan zijn voor alle betrokkenen. Een tijd waarin pijn en andere symptomen worden verlicht. Waarin de dood niet bespoedigd of uitgesteld wordt en waarin de patiënt tot het einde toe zo actief mogelijk kan blijven met maximale ondersteuning van familie of naasten. Het is een tijd waarin de essentie van het leven juist naar voren kan komen, als we ons daarvoor open durven stellen. Een tijd kortom, waarin we meer dan ooit zijn uitgenodigd om Christus te ontmoeten en zijn nabijheid toe te laten.

Diepe vreugde

Nooit heb ik meegemaakt dat iemand in de laatste levensfase prat ging op alle successen of het geld die hij in het leven verworven had. Wel maak ik dagelijks mee dat contacten met dierbaren leiden tot diepe vreugde bij alle betrokkenen – of dat het ontbreken van deze contacten leidt tot diep verdriet. Daadwerkelijk naar elkaar omzien, onbaatzuchtig en vol overgave: dat is wat elke oudere nodig heeft. De laatste levensfase moeten we blijven omarmen. Juist wanneer alles niet meer vanzelf gaat, is iedere persoon dit waard.

Overgenomen met toestemming van [Katholiek Nieuwsblad](#).

---

4 juni 2020: CMF-webinar Levensbegin

Wetenschappelijke ontwikkelingen rond het levensbegin met een medisch-ethisch-theologische reflectie hierop georganiseerd door CMF Nederland.

[Bekijk het volledige programma](#)

“U bent dichtbij mensen op een cruciaal moment van hun bestaan”

Message of His Holiness Pope Francis to mark International Nurses Day

Dear brothers and sisters,

Today we celebrate International Nurses Day, in the context of the International Year of Nurses and Midwives officially declared by the World Health Organization. At this same time, we observe the bicentennial of the birth of Florence Nightingale, the pioneer of modern nursing.

At this critical moment, marked by the global health emergency caused by the Covid-19 pandemic, we have rediscovered the fundamental importance of the role being played by nurses and midwives. Every day we witness the testimony of courage and sacrifice of healthcare workers, and nurses in particular, who, with professionalism, self-sacrifice, and a sense of responsibility and love for neighbour, assist people affected by the virus, even to the point of putting their own health at risk. Sadly, this can be seen in the high number of

<https://nkzn.medische-ethiek.nl/2020/05/27-oktober-2021>

---

healthcare workers who have died as a result of their faithful service. I pray for them – the Lord knows each of them by name – and for all the victims of this epidemic. May the Risen Lord grant to each of them the light of heaven and to their families the consolation of faith.

Nurses have historically played a central role in health care. Every day, in their contact with the sick, they experience the trauma caused by suffering in people's lives. They are men and women who have chosen to say "yes" to a very special vocation: that of being good Samaritans who are concerned for the life and suffering of others. They are guardians and preservers of life, who, even as they administer necessary treatments, offer courage, hope and trust.[1]

Dear nurses, moral responsibility is the hallmark of your professional service, which cannot be reduced to scientific-technical knowledge alone, but must be constantly inspired by your human and humanizing relationship with the sick. "Taking care of women and men, of children and elderly, in every phase of their life, from birth to death, you are tasked with continuous listening, aimed at understanding what the needs of that patient are, in the phase that he or she is experiencing. Before the uniqueness of each situation, indeed, it is never enough to follow a protocol, but a constant – and tiresome! – effort of discernment and attention to the individual person is required".[2]

You – and here I think too of midwives – are close to people at crucial moments in their existence – birth and death, disease and healing – helping them deal with traumatic situations. Sometimes you find yourself at their side as they are dying, giving comfort and relief in their last moments. Because of your dedication, you are among the "saints next door".[3] You are an image of the Church as a "field hospital" that continues to carry out the mission of Jesus Christ, who drew near to and healed people with all kinds of sickness and who stooped down to wash the feet of his disciples. Thank you for your service to humanity!

In many countries, the pandemic has also brought to light a number of deficiencies in the provision of health care. For this reason, I would ask leaders of nations throughout the world to invest in health care as the primary common good, by strengthening its systems and employing greater numbers of nurses, so as to ensure adequate care to everyone, with respect for the dignity of each person. It is important to recognize in an effective way the essential role your profession plays in patient care, local emergency activity, disease prevention, health promotion, and assistance in family, community and school settings.

Nurses, as well as midwives, deservedly have the right to be better and more fully valued and involved in processes concerning the health of individuals and communities. It has been shown that investing in them improves overall care and health. Their professionalism should thus be enhanced by providing suitable scientific, human, psychological and spiritual tools for their training, by improving their working conditions and by guaranteeing their rights, so that they can carry out their service in full dignity.

In this regard, associations of healthcare workers play an important role. In addition to offering comprehensive training, they support their individual members, making them feel part of a larger body, never dismayed and alone as they face the ethical, economic and human challenges that their profession entails.

I would like to say a special word to midwives who assist women in their pregnancies and help them give birth to their children. Your work is among the most noble of professions, for it is directly dedicated to the service of life and of motherhood. In the Bible, the names of two heroic midwives, Shiphrah and Puah, are immortalized in the Book of Exodus (cf. 1:15-21). Today, too, the heavenly Father looks to you with gratitude.

Dear nurses, dear midwives, may this annual celebration highlight the dignity of your work for the benefit of the health of society as a whole. With the assurance of my prayers for you, your families and those for whom you

KATHOLIEKE ZORGPROFESSIONALS NEDERLAND

<https://nkzn.medische-ethiek.nl/2020/05/27-oktober-2021>

---

care, I cordially impart to all of you my Apostolic Blessing.

Rome, from Saint John Lateran, 12 May 2020

Francis